

Röportaj yapacak kişiye soru önerileri:

1-AİLENİZİN KÖKLERİ

Görüştüğünüz kişiye ataları (büyük babalarından da önceleri) hakkında neler bildiğini sorun.

Nereden geldiklerini, kim olduklarını ve hatırlayabilecekleri aile ile ilgili efsaneler, öyküler anlatmalarını isteyin.

-Büyükbabalar Avusturya'da Viyana şehrinde yaşıyorlardı.Bir tanesi Viyanada hahambaşı idi.O zamanlar Onlara Deschilton soyadını verdiler .Ozamanlar (de) titr de nobles için verilirdi.O zaman de verdiler onlara .Bizim esas soyadı Deschilton dur.Biz senelerce Deschilton fazla gördük ve kullanmadık.Yoksa bizim soyadı Deschilton dur.Deschilton adını Viyana da hükümet titr de nobles olarak onlara verdi. Bu sorular, bazı kişiler köklerini Fas ve İspanya'ya kadar takip edebildiklerinden Türk Yahudi tarihi için çok önemlidir.

Büyük büyük babalarınız nereden gelmişlerdi?

Geçinmek için ne işler yaparlardı? Nasıl yaşadıkları, maddi olanakları, dindarlık dereceleri hakkında bilginiz var mı? Hangi lisanları konuşurlardı?

-Bir tanesi hahambaşı idi ötekileri bilmiyorum.Avusturya'da almanca konuşurlardı,türkçe bilmiyorlardı.

Onlar hakkında duyduğunuz herhangi bir öykü varsa anlatır mısınız?

-Yok

2-BÜYÜKBABALARINIZ

Görüştüğünüz kişinin büyükbabalarının geldikleri dünyanın nasıl olduğunu öğrenmek istiyoruz.

Büyükbabalarının nasıl kişiler olduğunu sorarak başlayın.

-Annemin babası normal bir tüccardı.Ve hayatta epey ilerledi.Babamın babası Bursa da yaşadı daima sonra İstanbul'a geldi. İyi bir ticaret adamıydı.

Kişilikleri nasıldı?

Ciddi ve sessiz miydiler? Canlı ve konuşkan mı?

-Annemin babası ciddi biriydi .Babamın babası da ciddi biriydi.

Büyükbabaları esprili ve fıkra anlatan biri miydi? Yoksa ender gülen ciddi biri miydi?

Giyimi nasıldı?

-Annemin babası çok şık giyinirdi . O günkü moda ne ise öyle giyinirdi. Babamın babası da çok şık giyinirdi.Günün modası ne ise ona göre giyinirlerdi.

Günlük programı nasıldı?

Görüştüğünüz kişinin dedelerinin kişiliğini resmetmesini sağlayın.

-Babamın babası gayet yakışıklı ve uzun boyluydu.Annemin babası orta boylu ,gayet sessizdi

Neredendirler?

-Babamın babası Bursa'da doğdu.Annemin babası İstanbul'da doğdu

Ne zaman doğmuşlar?

-Tarihleri hiç hatırlamıyorum.

Aile isimleri ne imiş? Değiştirmişlerse, hangi sebeple değiştirmişler ve daha önceki aile isimleri neymiş?

-Aile isimlerini değiştirmemişler .Baba tarafım Deschilton du.Sonra biz çıkardık,kendim çıkardım de ekini.

Geçimlerini neyle sağladarmış?

-Annemin babası ticaretle uğraşırdı, tuhafiyeci idi,babamın babası da ticaretle uğraşırdı,her türlü iş yapardı.

Hangi lisanları bilirlermiş?

-Annemin babası türkçe,judeo espanyol ve fransızca bilirlerdi.Babamın babası da türkçe judeo espanyol ve fransızca bilirlerdi.

Kendi aralarında konuşurken hangi lisanı kullanırlarmış?

-Hep judeo espanyol konuşurlardı

Kılık kıyafetleri ve dış görünüşleri nasıldı? Örneğin: Dedenizin sakalı, bıyığı var mıydı? Kipa ya da şapka kullanırlar mıydı ? Kaftan mı, takım elbise mi ya da herhangi başka bir şey giyer miydi?

-Annemin babası beyaz sakallıydı ve kipa takardı.Babamın babası ise sakallı değildi onun bıyığı vardı.

Büyükanneniz Ortodoks hanımları gibi peruk takar mıydı?

-Yok hiç peruk takmazlardı

Takarsa evde de kullanır mıydı yoksa eşarp mı kullanırdı?

-Annemin anneside babamın anneside eşarp kullanırlardı.

Giyimleri nasıldı?

-Her ikiside o günkü modaya göre giyinirlerdi.

Büyükannenizin taktığı özel şapka ya da mücevherler var mıydı?

-Annemin annesi çok mücevher severdi ve hep takardı,babamın annesi de mücevher takmayı çok severdi.Her zaman böyle kolye ,bilezik falan takarlardı.

Büyükannenizin altın zincir (kolanası) var mıydı? Kolana hakkında anlatılan herhangi bir hikaye biliyor musunuz?

- En fazla kolana kullanırlardı.

Evleri ya da daireleri nasıldı? Bana tarif eder misiniz? Kaç odalıydı? Eşyaları nasıldı? Musluktan sürekli akan suları var mıydı? Elektrik var mıydı? Evlerini nasıl ısıtırlardı?

-Annemin babası Kuzguncuk'ta yaşıyorlardı.Ben küçükken Bursa'dan geldiğimizde ki ben bir yaşındaydım o zaman,1-2 sene onlarla birlikte yaşadık.

Bahçeleri var mıydı? Herhangi bir şey ekerler miydi? Hayvanları var mıydı?

-bahçeleri vardı.Bahçede tavukları vardı

Uşak, aşçı, çamaşırcı, dadı ya da Matmazel benzeri yardımcıları var mıydı? Öyleyse bize onlar hakkında bilgi verin.

-Uşak, aşçı matmazel falan yoktu.Sadece çamaşır için ve temizlik için kadın gelirdi onu biliyorum.Baba tarafımı hatırlamıyorum.

Dine ne kadar bakarlardı? Yahudi geleneklerini ne derecede uygularlardı?

Kaşer'e ve Şabat'a bakarlar mıydı?

-Dine çok bakarlardı.Kaşere bakarlardı,Şabata Cuma akşamı çok bakarlardı

Sinagog'a her Cuma mı yoksa sadece bayramlarda mı giderlerdi?

-Sinagog'a her Cuma gidilirdi,bayramlarda gidilirdi.

Yahudi bayramlarını evde kutlarlar mıydı?

-Evde de bayramlar muhakkak kutlanırdı.

Dedenizin politik görüşleri neydi? Herhangi bir politik kuruluş ya da parti mensubu muydu?

Herhangi bir sosyal ya da kültürel kuruluş mensubu muydular?

-Yok öyle politik görüşleri falan yoktu ,parti ile ilgileri de yoktu.Sosyal yada kültürel kuruluşlardaki ilgileri yoktu.Onlar basit insanlardı.

Komşuları ile ilişkileri nasıldı?

-Çok iyi komşuları vardı.

Komşuları Yahudi miydi?

-Yahudi komşuları vardı tabii ki .Ayrıca rum komşuları da vardı.Bütün komşuları ile iyi geçinirlerdi

Arkadaşları hakkında neler biliyorsunuz?

Tatilde neler yaparlardı? Ne sıklıkla tatil yaparlardı ve nerelere giderlerdi?

Yalnız mı tatil yaparlardı yoksa çocuklarını da yanlarında götürürler miydi?

-Onlar hiç tatil yapmazlardı.

Büyük anne ve babalarınızın kardeşleri hakkında bilginiz var mı? (İsimleri, doğum ve ölüm tarihleri, öğrenim dereceleri, meslekleri, çocukları vb.)

-Büyükanne ve büyükbabaların kardeşleri hakkında hiç bilgim yok.

Dedelerinizin kendi çocuklukları ile ilgili anlattıkları anılarını anlatın.

Anne ve babanızın kendi ebeveynleri ile ilgili anlattığı öyküleri anlatın.

-Yok .Ozamanlar biz çocuklara fazla şeyler anlatmazlardı.Onun için fazla bilgi yok onların hakkında.Anlatsalardı çok şeyler bilecektik ama anlatmıyorlardı.

Dedelerinizin hatırladığınız askerlik anıları varsa anlatınız.

3-ÇOCUKLUĞUNUZDAKİ KASABANIZ/MAHALLENİZ:

Röportaj yaptığınız kişinin kasabasını ve oradaki Yahudi Cemaatini anlatmasını isteyin. Geriye dönüp hatırlamalarını ve o yerleri tasvir etmelerini isteyin.

Atlar ve arabalar var mıydı?

Çamurlu, asfalt dökülmemiş yollar mı vardı yoksa güzel arabaların sürüldüğü geniş caddeler mi?

-Ben küçüklüğümde Galata da oturdukve yaşadık,okula orada giderdik.Oturduğumuz yerlerde hep musevi aileler yaşarlardı.Çok iyi komşuluklar yapardık.Komşularla kardeş gibiydik.

Kasabanızın nüfusu ne kadardı ve kaç Yahudi yaşardı?

Yahudi cemaati nasıldı?

Kaç tane sinagog bulunurdu?

-Bizim kuledibinde sinagog vardı,bir de İtalyan sinagogu vardı.

Haham, Şohef, Hazan, vb din mensubu var mıydı? Varsa kaç taneydiler?

-Vardı.Bizim İtalyan sinagogunda hazan ve haham vardı.Adı Mösyö Gabay dı Mikve, Talmud Tora, Yeşiva var mıydı?

-vardı

Yahudilerin özellikle yaşadığı bölgeler ya da getolar mı vardı yoksa şehirde dağınık mı yaşarlardı?

-Yahudiler bizim zamanımızda toplu yaşarlardı.Biz Galata'daydık.Sonra karşı taraf, hasköy,Ortaköy gibi yerlerde toplu halde yaşarlardı.

Oradaki Yahudilerin belirli meslekleri var mıydı?

-Hatırladığım hep küçük esnaflar vardı.Ticaretle uğraşan adamlar vardı.Kunduracı, tenekeci,eskici hepsi yahudiydi.

Elektrik ve akan su var mıydı?

Mahallenizde hamam var mıydı?

-Bizim mahallemizde hamam yoktu,daha uzakta hamam vardı .Çok giderdik hamama o zamanlar.Babamla giderdik hamama.Giderdik yıkanırđık dönerdik .Hamamla ilgili herhangi bir anım yok.

Hamama gidilir miydi? Hamamla ilgili bir anınız var mı?

Çocukkenki politik durumları anımsıyor musunuz?

Herhangi bir antisemitizme rastladınız mı?

-Yok hiç rastlamadım ben küçükken.Hiç işitmedim böyle bir şey.

Askeri resmi geçitler, özel kutlama günleri, ya da kurtuluş günleri kutlanır mıydı?

-Evet Hatırlıyorum gayet güzel yapıldı.Sokaklardan askerler geçerdı.Güzel bir resmi geçit yapıldı.

Çocukken öğrendiğiniz marşlar varsa bizim için söyler misiniz?

-yok

Şehrinizde Pazar günlerini anlatır mısınız?

-Ben çocukken Pazar günleri kışın sinemaya giderdik,yazın da denize giderdik ailece.Yazın deniz için adalara giderdik.

Ailenizde pazara giden kimdi?

-Ailemizde alışverişleri babam yapardı,annem hiç yapmazdı.

Özel alışveriş yaptıkları tüccar ya da satıcılar var mıydı?

-Bizim orada Salıpazarı vardı Saint Benoit lisesinin oralarda ,meşhurdu bu pazar, babam alışverişi oradan yapardı.Bir de bakkallardan alışveriş yapardı,mahalle bakkalından.

Hatırladığınız önemli politik olaylar (Yunanlıların ihracı, Atatürk'ün ölümü, Varlık vergisi, başka ülkelerden gelen Yahudi muhacirlere karşı Türkiye'nin tutumu) bu olaylar karşısındaki duygularınız.

-Atatürk'ün ölümünü çok iyi hatırlıyorum.Çok muazzam bir tören oldu Türkiye'de.Hatırlıyorum onu görmek için Dolmabahçe sarayına gitmiştik ve o kadar kalabalık vardiki içeriye giremedim.O zaman atlı polisler vardı.Kalabalıktan korkup geri döndük o gün.Ve o gece kalabalıktan ölenler bile oldu.O kalabalıkta bizde vardık,dedik imkanı yok biz içeri giremeyeceğiz Atatürk'ü görmek için ve geri çekildik döndük. O gün komşularla gitmiştik oraya Aşağı yukarı 8 – 10 kişiydik.İlla Atatürk'ü göreceğiz diye gittik ama göremeden döndük.

Varlık vergisini hatırlıyorum ama biz ecnebi olduğumuz için bizden birşey almadılar.Ecnebi olarak bizim işimize hiç karışmadılar.Sanki varlık vergisi hiç yokmuş gibiydi.Bizi hiç etkilemedi.Ama dışarıdan iştitiyorduk filan gitti Aşkale'ye diye ama biz hiç yaşamadık bunu.

Ailenizin bu konularda söylediklerini hatırlıyor musunuz?

4-EBEVEYNLERİNİZ:

Röportaj yaptığınız kişinin ebeveynlerini onlar hakkında anlattığı öykülerle tanımaya çalışın.

Önce babasının genel bir tasviri ile işe başlayın. Nasıl biri olduğunu size anlatmasını isteyin. Zeki miydi?

Konuşkan mıydı? Ya da ciddi ve suskun muydu?

Sert bir baba mıydı yoksa anlayışlı mıydı?

-Benim babam iyi kalpli iyi bir adamdı.Konuşkan biriydiv modern kafalı biriydi,modern görüşlüydü.Oldukça ciddi biriydi.Çok arkadaşı vardı ve arkadaşlarını çok severdi.Onlarla çok samimiydi,komşularıda öyle,onlarla hep kardeş gibi geçinirdi, iyi hatırlıyorum.

Aynı soruları annesi içinde sorun. Nasıl biri olduğunu size anlatmasını isteyin. Zeki miydi?

Konuşkan mıydı? Ya da ciddi ve suskun muydu?

Sert bir anne miydi yoksa anlayışlı mıydı?

-Annem de aynı babam gibiydi modern görüşlüydü,modern giyinirdi,herkesle iyi geçinirdi.Annem de ciddi fakat konuşkan biriydi ve anlayışlı biriydi.

Ne zaman nerede doğmuşlar?

Babam Bursa'da doğdu.Annem İstanbul'da doğdu.

Öğrenim durumları neydi?

-Annem de babam da orta idi.O zamanlar böyle idi.

Ana dilleri neydi ve başka hangi lisansları konuşurlardı?

-Judeo espanyol.Her ikiside fransızca ve türkçe de konuşurlardı.

Birbirleri ile ve kendi ebeveynleri ile hangi lisanda konuşurlardı?

-Kendi aralarında ve kendi ebeveynleri ile judeo espanyol konuşurlardı.

Geçimlerini nasıl sağlardı?

-Annem ev hanımıydı,hiç çalışmadı,babam daima iş başındaydı.Bankada çalıştı,sigortada çalıştı.Banque française des pays d'orientKaraköyde idi yeri o zaman.Örde senelerce çalıştı.

Nasıl tanışmışlar?

-

Görücü usulu ile olan bir evlilik miydi?

-Görücü usulü ile tanışmışlar.Bize hiç anlatmadılarnasıl tanıştıklarını.

Nerede ve ne zaman evlenmişler?

-Bursa'da evlendiler. Annem İstanbul'dan Bursa'ya gitti ve düğün orada oldu. Hangi tarih olduğunu bilmiyorum.

Sinagogda mı evlenmişler yoksa sadece resmi bir nikah mı yapmışlar?

-Bursa'daki sinagogta evlendiler

Giyimlerini tasvir edin. Geleneksel mi modern miydi?

-Giyimleri gayet modern gayet güzel ve kibardı. Hem babam hem annem iyi giyinirlerdi.

Ailenizin maddi durumu nasıldı?

-Orta .Bursa'da çok iyiydi, orada da yaşadılar bir süre. Babam orada sigorta işleri yapardı. İstanbul' a geldiklerinde şöyle söyleyeyim orta durumdaydılar.

Niye İstanbul' geldiler?

-Harp zamanında rumlarla ilgili problemler vardı, oradan kaçtılar. Birinci dünya savaşı sırasında apar topar İstanbul'a geldiler. Daha rahat yaşamak için geldiler buraya. O zaman Kuzguncuğa yerleştiler. Ben 1 yaşındaydım o zaman. Evleri yoktu ve annemin babasının evine gittiler. Orada yaşadılar 2 sene.

Yaşadığınız evi anlatın.

-ev 2 katlıydı, tahta bir evdi güzel bir bahçesi vardı, bahçede tavuk kümesleri vardı. Bir de kediler vardı hatırlıyorum.

Kaç odalıydı, mutfak, banyo gibi başka hangi bölümleri vardı?

Mobilyalarınız nasıldı?

-O zaman ki moda olan mobilyalardı, gayet vasat idi

Sürekli musluklardan akan suyunuz var mıydı?

-vardı.

Elektrik?

-İlk zamanlar yoktu. Gaz lambası vardı.

Ne tür bir ısıtma sistemi kullanırdınız?

-Kömür mangalı ve odun sobası.

Bahçeniz var mıydı?

Varsa neler ekerdiniz?

-Yok ekilmezdi

Evinizde hayvan besler miydiniz?

Uşak, hizmetçi, dadı, matmazel, çamaşırcı kadın gibi yardımcılarınız var mıydı?

-Çamaşırcı vardı haftada bir kere gelirdi.

Evinizde kitap bulunur muydu?

-Vardı .İbranice kitaplar vardı. Büyükbabam okurdu. O sofı idi ve lisanı iyi bilirdi.

Varsa ne tarz kitaplardı?

Dini ya da din dışı?

-Hep dini kitaplardı.

Ebeveynleriniz okumayı sever miydi?

-Onlarda boyuna judeo espanyol kitapları vardı onları okurlardı

Ne zaman ve ne türleri okurlardı?

-Anekdotlar, küçük hafif şeyler

Size kitap tavsiye ederler miydi?

-evet hep kitap okumamı tavsiye edrlerdi ben de çok okurdum.

Gazeteleri takip ederler miydi?

-Daima o günkü türkçe olan gazeteleri alırlardı.

Kütüphaneye düzenli gitme alışkanlıkları var mıydı?

-Yok

Ne kadar dindardılar?

-Orta .çok fazla dindar değildiler.

Yahudi geleneklerinin hangilerini uygularlardı?

-Bir kere bütün bayramlara bakarlardı.

Kaşer'e bakarlar mıydı?

-Kaşere de bakarlardı.

Sinagoga her Cuma mı yoksa sadece bayramlarda mı giderlerdi?

-giderlerdi

Evde bayram kutlamaları yapılır mıydı?

-yapılırdı.Mesela Pesah ta toplanırdık hep beraber agada okurduk,judeo espanyol söylerdik

Yahudi cemaati mensubu muydular?

-Evet

Cemaatte etkin görevleri var mıydı?

-yok

Ebeveynlerinizin politik görüşleri neydi?

Herhangi bir parti, politik, sosyal, kültürel organizasyona üye miydiler?

-yok

Babanızın askerlik dönemine ait anılarını anlatın.

-Babam askerlik yapmadı.

Komşuları yahudi miydi ve ilişkileri nasıldı?

-çok iyidiler,onlarla kardeş gibiydik.Hergün aşağı yukarı onlarla beraberdik.Kahvemizi çayımızı hep beraber alırdık.Akrabalar da vardı.hem akrabalar hem komşular birlikte toplanır eğlenirdik.Eskiden radyo tv yoktu eğlenmek için,sohbet edilirdi.Herşeyden konuşurlardı.

Arkadaşları kimlerdi? Yahudiler mi? Geniş toplumdan insanlar mı? Akrabaları mı, komşuları mı, cemaatte birlikte çalıştıkları kişiler mi, iş arkadaşları mı?

-

Tatile çıkarlar mıydı?

-Çıkmazlardı

Evet ise ne sıklıkla nerelere giderlerdi?

Yalnız mı çocuklarıyla mı tatile giderlerdi?

Ebeveynlerinizin kardeşleri hakkında neler biliyorsunuz? İsimleri, doğum ve ölüm tarihleri, nerede yaşadıkları, öğrenim durumları, meslekleri, çocukları nedir?

-

Ebeveynleriniz hangi akrabalarla düzenli olarak görüşürlerdi? Ne sıklıkla nerede ve hangi olaylarda görüşürlerdi?

-Bayramlarda ziyarete giderdik.Roşaşana pesah gibi biz giderdik onlara.O gün sırayla bütün akrabalara giderdik.

-Bizim aile esas Avusturya'dan Türkiye'ye geldiler.Büyükbabaların babası geldiler.Bursa ya geldiler.Bizim soyadı almanca Schilton olarak yazılır.Çünkü Avusturya'dan geldik biz.Bizim soyadı bugün hala almanca yazılır.Pasaportlarda kimliklerde almanca gibi sch ile yazılır hala.Birinci cihan harbinden sonra avusturya devleti bize italyan tebaası verdi.Yani bıraktı bizi.Bizim atalar avusturya pasaportu ile Bursa'da yaşıyorlardı.Birinci cihan harbinde bizimkilerin Avusturya'da doğmuş oldukları yerleri İtalyanlar aldı.Bize de italyan tebaasını verdiler.O zamandan beri İtalyanız.

5-İLK YILLARINIZ OKUL YAŞAMINIZ:

Şimdi röportaj yaptığınız kişiden çocukluk yıllarını anlatmasını isteyin.

Önlara kimin baktığını, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğunu, okulları, sınıf arkadaşları, öğretmenleri, ve yahudi cemaati ile ilişkilerini.

Nerede ve ne zaman doğdunuz?

-1921 tarihinde Bursa'da doğdum.

Yuvaya mı gittiniz, veya anneniz mi kardeşiniz mi sizi büyüttü?

-Yuvaya gitmedim ,beni annem büyüttü.

Yoksa dadı ya da matmazeliniz mi vardı?

-yoktu

Evde idiyseiz anneniz ya da size bakan kişi ile gün içinde neler yapardınız?

-annemin arkadaşları gelirdi oturdum onlarla benim yaşımda çocuk yoktu ozaman pek fazla oyun oynamazdım.

Okula nerede gittiniz?

-İlk okula İtalyan San Pietro okuluna gittim,kuledibinde San Pietro kilisesinin yanındaydı bu okul.Bir sene orada okudum.Oradan Tophane deki İtalyan okuluna geçtim.Beşinci sınıfa kadar okudum.Yani ilkokulu orada yaptım.

Yahudi okulu mu, devlet okulu mu yoksa özel bir okula mı gittiniz?

-İtalyan devletinin okullarıydı.Ücretsizdi.Herşey ücretsizdi sadece okul değil,kitapları defterleri hepsini ücretsiz verirlerdi.Fevkalade birşeydi.

En çok sevdiğiniz dersler hangileriydi?

-matematik.Çok severdim matematiği, çok başarılıydım matematikte.İlkokulda hep sınıfın birincisiydim.2. sınıftan 5.sınıfa kadar hep birincilikle bitirdim,4 sene sınıfın birincisiydim.

Özellikle sevdiğiniz ya da nefret ettiğiniz bir öğretmen var mıydı?

-İtalyan lisan öğretmenini çok severdim.Çok iyi bir adamdı ve beni çok severdi.Nefret ettiğim değilse sevmediğim bir jimnastik hocası vardı.

Kim ve nedendi?

-Çok sert bir adamdı.Ben de onun yaptırdığı egzersizleri yapamıyordum mesela atlama vardı,ben zorlanırdım atlarken ,o da kızardı.Sonra ip tırmanma vardı,tırmanamazdım elim kayardı,gene kızardı.Benim de hoşuma gitmezdi bu .Ben bu derse istemeyerek giderdim mecburi olarak.Bu yüzden o öğretmene fazla bir sempatiim yoktu.

da sınıf arkadaşlarınızda bir antisemitizm hissettiniz mi?

-Hiç hiç. O zaman bizim okulda antisemitizm nedir bile bilmezdik.Müsevisin katoliksın müslümansın yoktu.Bizim okulda hem müsevi hem katolik hem müslüman ,her 3 dinden de öğrenci vardı.Hiçbir zaman birisi diğerine sen şöylesin ben böyleyim demezdi.Çok iyi idi eskiden.

Lisan ya da müzik konularında özel dersler aldınız mı?

-Özel ders almadım .Okulda vardı,çok güzel müzik derslerimiz vardı.Şan dersleri vardı.Notalar öğrenirdik,hepberaber şarkılar söylerdik.Ama hiç müzik enstrümanı çalmadık.

6-ARKADAŞLARINIZ, BOŞ ZAMANLARINIZ VE TATİLLER:

Görüştüğünüz kişiden arkadaşları, hobileri, boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri konularında öyküler anlatmasını isteyin.

Arkadaşlarınızla neler yapardınız?

-İlkokuldan sonra yine İtalyan lisesinin lise kısmına devam ettim.6.sınıftan 12. sınıfa kadar liseyi yaptım.Bizim okul İtalyan konsolosluğun yanındaydı.Lisede İtalyanca türkçe fransızca ve ingilizce vardı.İsteyen ingilizce isteuyen fransızca dersler alırdı .Ben fransızca dersini seçtim,bir de muhasebe veya latince seçmesi vardı,ben latince okudum.Çünkü İtalya'da latince okuyan üniversiteye gidebiliyordu.Muhasebe okuyan üniversite yapamazdı o zaman.Benim düşüncem o zaman İtalya'ya gidip üniversite okumaktı.Amacım İtalya'da mühendis olmaktı.Ama olmadı, ailenin ekonomik durumu yüzünden çalışmak mecburiyetinde kaldım.Okulu bitirdim ama devam edemedim,işe başladım.

Lisede sevdiğiniz öğretmen var mıydı?

-Lisede benim sevdiğim öğretmen coğrafya öğretmeni profesör Faro vardı.Çok iyi bir öğretmendi ve talebelerle çok samimiydi.Bize arkadaş gibi davranırdı,bize hikayeler anlatırdı ondan sonra derse başlardı.Evvela kendisi 5-10 dakika konuşurdu,bizi rahatlatmak için ,sonra "haydi çocuklar şimdi açın kitaplarınızı derse başlayalım" derdi.Bütün talebeler benim gibi onu çok severlerdi.Lisede sevmediğim bir öğretmen yoktu.

Bizim okulun müdürü çok sertti .İtalyan dı,İtalya'dan geliyordu.Çok sertti ve çok çabuk sinirlenirdi,biz çok korkardık ondan.

Okul dışı arkadaşlarınız kimlerdi?

-vardı.Epey arkadaşlar vardı. Hayim Maim vardı.Davit vardı.Çok vardı ama hatırlayamıyorum.

Okuldaki arkadaşlarınız kimlerdi? Yahudi mi yoksa geniş toplumdan mıydılar?

-Yahudiler vardı.Toledo vardı,Papo vardı,Hayim vardı dentist Hayim halen yaşıyor.Ötekiler yaşamıyor.

Boş zamanlarınızda neler yapardınız? Hobileriniz, uğraşlarınız nelerdi?

-Hep beraber çıkardık,sinemalara çok giderdik,gezmeye giderdik ,kahveye giderdik,cafelere otururduk.Yazın bahçeli cafelere gider bahçede otururduk.Oralarda sohbet ederdik.Daha büyük olduğumuz zamanlar klikler yapmaya başladık,kızları tanıdık.Güzel günler geçti onlarla.

Biraz anlatır mısınız ?

-Bizim Ester Toledo vardı,halen yaşıyor,Beti Konfino vardı,Benim eski nişanlımdı.Klikten tanıdım.

Bu evliliğinizden önce nişanlandınız mı?

-Evet.Beti Konfino benim klikten tanıdığım. Beraber arkadaşlık yaptık ondan sonra nişanlandık.8 ay kadar nişanlı kaldım sonra olmadı,anlaşamadık.Bizim zamanımızda anneler beraber otururdu çocuklarla.Mesela şöyle,ben evlendim,annemle beraber yaşırdım.Bu kız bunu istemiyordu.Yalnız yaşamak istiyordu.Bu yüzden yavaş yavaş soğukluk başladı ve iki taraf da dediki olmuyor.Bunun üzerine gayet dostça ayrıldık.

Büyük olduğumuzda kızlı erkekli çıkardık danslı matinelere giderdik.Çok dans yerleri vardı.Yazın Caddebostan'a giderdik,önce plaja sonrada yanında müzikli bahçe vardı oraya giderdik.Orkestra vardı,müzik çalardı matine olarak saat 5-6 gibi.Plajdan çıkardık mayolarla falan,önce bir şeyler yedik sonra müzik başlardı,danslar şarkılar.Gayet güzel eğlenirdik.Sonra Cadebostan iskelesinden vapura biner Galata'ya dönerdik.

Kaç Yaşına kadar Galata'da kaldınız?

-Evlenene kadar Galata'da kaldım.Saint-Benoit nın karşısında ki sokağın içinde .47 sene evvel evlendim ve oradan çıktım Kurtuluşa geldim.

Hobileriniz?

-Benim fazla hobim olmadı.Sadece kitap okumayı ve sinemaya gitmeyi çok severdim.Ve de tiyatro.Hep italyanca kitaplar okurdum.Hem şairlerin hayatları falan hem de normal romanlar okurdum.Türkçe kitaplar fazla okumadım çünkü bizim hep italyanca alıştık okulda.Bir de fransızca okurdum.

Ne tür filimlere giderdiniz?

-Bizim zamanımızda macera filimleri çok vardı,kovboy filimleri.

Herhangi bir spor, politik ya da kültürel etkinlik yapar mıydınız? Herhangi bir kulüp ya da dernek mensubu muydunuz?

-yok

Cumartesilerinizi ve tatillerinizi nasıl değerlendirirdiniz?

-Kışın arkadaşlarla evlerde toplanırdık,yazın hep denizdeydik.

- Ailenizle mi yoksa başka yerlere mi giderdiniz?

-yok

Tatile ailenizle mi çıkardınız yoksa gençlik kamplarına mı giderdiniz?

-yok hiç çıkmadık

Tatillere arkadaşlarınızla mı çıkardınız?

Eğer hatırlıyabiliyorsanız bana

İlk arabaya bindiğiniz zamanı anlatın.

-hatırlayamıyorum

İlk trene bindiğiniz zamanı anlatın.

-hatırlayamıyorum

En sevdiğiniz tatil yerini ve nedenini anlatın.

-

Dışarda, restoranda yemek yer miydiniz?

-evet,arkadaşlarla

Evetse, nerelerde yediğinizi anlatın.

-Ayaküstü Tünel'de Mandra vardı,sonra Fisher vardı lokanta,şimdi Taksim deki Fisher eskiden Tünel deydi.Epey giderdik lokantalara.

7- KARDEŞLERİNİZ:

Görüşüğünüz kişinin kardeşleri hakkında bilgi edinmek istiyoruz.

Çocuklukları onunkine benzer miydi?

Nerelerde okula giderlerdi ve sonra onlara neler olduğunu anlatın.

-4 kardeşlik biz.Sara Schilton,Alber Schilton,ben ve Süzi Schilton(Samuel)

Sara İstanbul'da doğdu,malesef 17 yaşında İstanbul'da vefat etti.17 yaşından evvel Saint-Benoit lisesinde kız orta okulunu bitirdi.Ozaman kız erkek ayrılırdı.İlkokuluda orada okudu,fransızca eğitim aldı.Çok iyi talebeydi.Fransızcada çok iyi ilerledi malesef bir hastalığa yakalandı ve 17 yaşında vefat etti.

Ne hastalığına yakalandı?

-Verem

Salgın mı vardı?

-Salgın yoktu kendisi yakalandı.Yemek yemezdi ,yavaş yavaş zayıfladı.Küçüktüm hatırlıyorum ,tedavi ediyorlardı.Tophanedeki İtalyan hastanesine hep giderdik.Tedavi etmeye çalıştılar ama malesef kurtaramadılar.Bu yüzden annem çok etkilendi çöktü.Birinci çocuğu 17 yaşında ölmüştü.Hatırlıyorum vaziyeti 6-7 yaşındaydım ablam vefat ettiği zaman ,annemin durumunu hatırlarım.Çok zor günler geçti bizim için.

Diğer kardeşlerden Alber Schilton müsevi lisesini bitirdi.İlkokuldan itibaren lise sonuna kadar Bene Berit müsevi lisesinde okudu.Hiç İtalyan lisesine falan gitmedi o.Okulun müdürü adını hatırlıyorum Dr.Marküs tü,öğretmenler de fransızdı.Okulu bitirdikten sonra çeşitli bürolarda memur olarak çalıştı.Karaköy de tercüme bürosunda çalıştı.Sonra 23-24 yaşlarında tutturdu İsrail'e gideceğim diye.Ozaman Oraya gitmek için mariage blanc vardı.Bir kızla evleniyordu gitmek için ,oraya gidince de ayrılıyorlardı.Buradan evli olarak gittiler beraberİsrail'e.Orada ayrıldılar ve Alber bir kibbutza gitti.Tarihlerini hatırlamıyorum.2-3 yıl kadar oralarda yaşadı.

Hangi Kibbutza gitti?

-Massada kibbutzuna gitti.En çok burada kaldı diğer kibbutzların ismini hatırlamıyorum.

Ne iş yapardı orada?

-Her işi yapardı,muz toplama,temizlik,ne iş verilirse yapardı.Sonra birden bire asker olduğunu işittik.

Kaç yılında oluyor tahmini?

2.cihan harbi sırasında.1939-1945 arası. O zaman Degaulle vardı ve fransız ordusuna gönüllü asker çağırıyordu.

İsrail'de iken fransız ordusuna mı katıldı?

-Evet fransız ordusuna katıldı.İsrail'de iken.O fransızcaı ve fransızları çok severdi ve fransız ordusuna yazıldı.Degaulle'ün ordusu ile birlikte Afrika'ya gitti.Örada epey harbettiler ve oradan İtalya'ya geçtiler.

Bu süre içinde haberleşiyor muydunuz?

-Bize mektup yazardı ,çok iyiyim şuyum buyum diye.Mesela çok zor günler geçiriyoruz diye anlatırdı İnşallah kurtuluruz bu savaştan,inşallah sağ salim eve döneceğim derdi.Anlıyorduk ki hayatı tehlikededir.Almanlarla savaşıyordu.Afrika'da Almanlarla savaştılar.İtalya'da da yine Almanlarla savaştılar.Fransız ordusu Amerika ve İngiltere ile birlikte idi.İtalya'da Napoli yakınlarında Cassino diye bir yerde büyük bir harp oldu.Orada savaşırken şehit oldu.Onu Napoli askeri şehitliğinde toprağa verdiler.

Nasıl şehit oldu?

-Tam bombardımanda öldü.Bir gün bana fransız konsolosluğundan bir mektup geliyor ve malesef ağabeyiniz filan tarihinde filan yerde vefat etmiştir gelin konuşalım.Bunun üzerine konsolsluğa gittim .Konsolos ile bizzat karşı karşıya geldimve bana gayet ciddi ve sakın herşeyi anlattı.Bana bazı eşyalarını iade etti.

Ne ler anlattı?

-Nasıl vefat ettiğini anlattı.Malesef Cassino'da büyük bir harp oldu ve bombardıman esnasında vuruldu ve yanındaki asker arkadaşlarıyla birlikte vefat etti dedi.Cenazesini de Napoli askeri mezarlığında toprağa verdik dedi.Bana bir büyük zarf verdi .Odasındaki ufak tefek eşyalarını teslim etti.Cüzdanı, fotoğrafları,bizim mektuplar vardı içerisinde.Sonra bana dediki fransız hükümetince annenize bir maaş bağlayacağız,yaşamı boyunca annenize maaş vereceğiz dediler ve verdiler.

Kızkardeşim Süzi o da İtalyan orta okulunu okudu,lise okumadı .Sonra sekreter olarak çalıştı.Anadolu Kontuarı vardı ,ithalat ihracat şirketi.O da İtalyanca fransızca ve türkçe bilirdi.
Sonra Aleks Samuel ile evlendi.Bir kızı oldu Doli adında.Sonra o da evlendi Ahituv isimli biriyle.

-

8-YAHUDİLİK VE AİLEDEKİ GELENEKLER:

Bazılarımız dini bir eğitimle büyüdük. Bazılarımız da laik bir evde büyüdük. Görüşüğünüz kişiye deneyimleri ile ilgili sorular sorun.

Çocukken evinizde hangi Yahudi gelenekleri uygulanırdı?

-Kaşere bakılırdı,bütün bayramlar kutlanırdı,pesahta agada okunurdu.

Ne sıklıkla ve hangi zamanlar Sinagog'a giderdiniz?

-Bütün bayramlarda giderdik.Arasıra Cumartesi sabahları da giderdik.Ben kendim her Cuma akşamı sinagoga giderdim.

Babanız gittiğinde ona eşlik eder miydiniz?

İbranice veya din eğitimi aldınız mı? Aldınızsa bu okulda mı yoksa okul dışı mıydı?

-Aldım .Ben eski hahambaşı Rav Davit Asseo' dan ders aldım,onun talebesiyim ben.

Sinagoga mı giderdiniz ders için?

-Yok evlere gelirdi.O zaman Davit Asseo hahambaşı değildi profesördü. .8-10 arkadaş toplanırdık,her hafta bir eve giderdikve orada kendisi gelirdi ve ibranice dersi verirdi.Tanah dersi verirdi.

Yeşiva ya da Mahazike Tora'ya gittiniz mi?

-yok

Aileniz size neler öğretti?

-Sadece ders aldirttı.

Babanızla şabat günü dua eder, Tora okur muydunuz?

-Ben okurdum babam okumazdı.

Bar-mitzva (erkekler için) ya da bat-mitzva yaptınız mı?

-Karaköy de Zülfaris sinagogunda yaptım.Tevaya çıktım ,o zaman nutuk alışkanlığı yoktu,yalnız beraha ve sefertora şeyisi yaptık.Sonrasında evde akrabalar geldiler ve hepberaber yemek yedik.O zaman şimdiki gibi şeyler yoktu.Çok basit çok hafifti o zaman.

En sevdiğiniz bayram hangisiydi ve neden?

-Roşaşana ve kipur.O bayramlar beni çok etkilerdi.Pesah bayramı zor bir bayramdır,fazla sevmem.

Yakınlarınız ya da arkadaşlarınız arasında hiç Selanikli dönme ya da Karay Yahudisi oldu mu? Onlar hakkında neler anlatabilirsiniz?

-Oldu.Benim çalıştığım zamanki iş arkadaşım müslümandı,Selanikliydi.Kendisi açıkça söylerdi ,ben Selanikten geldim,İstanbul'a yerleştik,şimdi de müslümanız unuttuk Selanikli olduğumuzu derdi.Bizi de çok severdi ve daima biz müsevileri methederdi.

9-İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI TÜRK YAHUDİLERİNİ NASIL ETKİLEDİ?:

Bu bölümde, 1940'larda Türk Yahudilerinin tarihçesi hakkında bilgi edinmek istiyoruz.

Avrupa'da Soykırım olduğu dönemlerde Türkiyede antisemitizm artışı gözlemlediniz mi?

-yok.

Eğer öyleyse bunu nasıl hissettiğinizi anlatın.

Savaş hakkında genel olarak neler duyduğunuzu hatırlıyor musunuz? O dönemdeki fikirleriniz nelerdi?

-Savaş hakkında ,benim teyzem vardı Rita Schilton çocuklarıyla Fransa'da yaşıyorlardı.Hitler zamanında kaçtılar Fransa'dan.İtalyan tebaalı olduğu için İtalya'ya sığındılar.Milanoda 2 sene yaşadılar.Harp bittikten sonra tekrar Paris'e döndüler.İtalyan olmaları onları kurtardı.

Avrupa'da Yahudilere yapılanları ilk duyduğunuz zamanı hatırlıyor musunuz? Bunu nasıl duyduğunuzu ve neler düşündüğünüzü anlatın.

-Önce hafif duyduk .Fazla bir reaksiyon olmadı Türkiye’de.Sagdan soldan duyduk bazı şeyler.Tam kavrayamadık o zamanlar neler olduğunu.Sonradan yavaş yavaş anladık neler olduğunu ve tabii çok üzüldük.O zaman böyle bir şey olacağına inanamıyorduk.Yalnız ben değil herkes böyleydi.Türkiye’dekimüseviler bu havadaydı. Avrupa’dan kaçabilen muhacirlerle hiç görüşebildiniz mi?

-yok.Gelenler oldu ama ben tanımadım.

Struma’nın öyküsünü duydunuz mu? Duydunuzsa ne duyduğunuzu ve neler hissettiğinizi anlatın.

-Vapur faciasını fazla dinlemedim ben bilmiyorum ama çok fena bir şey oldu.Vapurda bıraktılar giremediler,Türkiye’ye giremediler,geçiş izni vermediler vapurda kaldılar ve ondan sonra vapur battı ve bütün yolcular öldüler.Çok üzüldük o zaman bütün müsevi cemaati.

Struma gibi göçmen taşıyıp batan başka gemiler var mıydı? Onlar hakkında neler anlatabilirsiniz?

-yok

Savaş zamanı konulan Varlık Vergisi sizi ve ailenizi nasıl etkiledi?

-yok.Varlık vergisi bize koyulmadı.

20 sınıf ile ilgili ne anlatabilirsiniz?

-yok

1943 baharı ve yazında gayrimüslimlere yönelik birçok tutuklama ve yerinden etme olayları gerçekleşmiş.Bu dönemin sizi ve ailenizi nasıl etkilediğini anlatın. O dönemde aileniz ne oranda vergi ödemek zorunda bırakıldı?

(M)müslümanlar için, (D)Dönmeler için, (G)Gayrimüslim için

Trakya olaylarını hatırlıyor musunuz?

-Çok fena oldu,yağmacılık olduve oradan İstanbul’a kaçtılar geldiler bazıları buraya yerleştiler birçokları İsrail’e gittiler.

6-7 Eylül 1956 olaylarını hatırlıyor musunuz? O gün neler yaşadınız?

“Vatandaş Türkçe konuş” politikası hakkında neler anlatabilirsiniz?

-Hatırlıyorum bir ara vatandaş türkçe konuş çok söyleniyordu.Herkes türkçe konuşmaya başladı.Herkes kendi lisanını konuşurdu. Bağıra çağıra vapurlarda sokaklarda her yerde herkes Judeo espanyol konuşurdu.Buradakiler rahatsız oldular ve yavaş yavaş türkçe konuşmaya başladık.Bu böyle böyle bugün sadece bizler kaldık Judeo espanyol konuşan.Gençler bilmiyorlar ve anlamıyorlar ve konuşamıyorlar.

Bu cümleyi genel Türkiye’de uygulanmadan önce, Cumhuriyetin ilk yıllarında Avram Galante, Şelomo Benhabip ve David Fresko’nun başını çektiği bir grubun cemaat içinde başlattıklarından haberiniz var mıydı? Bunu hatırlıyorsanız neler anlatabilirsiniz?

10-ÇOCUKLARINIZI YETİŞTİRME (ONLARIN EVLENİŞİNE KADAR):

Röportaj yaptığınız kişinin bugün Yahudi geleneklerini ne denli uyguladığını öğrenmek

istiyoruz. Mutlaka hatırlamanız gereken şey, hiç uygulamıyorlarsa onları utandırmamak.

Eşinizle nerede ve nasıl karşılaştınız?

-Eşimle çok uzaktan biraz akrabayız.Bizim Ortaköy’deki akrabalarımız bu kızı çok methederdi.Daha yeni ayrılmıştım 1. nişanlımdan Beti Konfino’ dan.Akrabalar çok methederdi ,çok iyi bir kızdır diye.Ben de karar verdim bir gün tanıştırdılar akrabaların birinin evlerinde.Ve dediler ki madem tanıştınız artık biraz çıkın biz de biraz çıktık tanımak için birbirimizi.Az bir müddet çıktık çünkü hanımın babası sert bir adamdı öyle 6ay 8 ay çıkmak olmaz derdi.Karar ver evet veya hayır .Evet dedim.Evet yok mutabıkız demek yetmez nişanlanacaksın dediler,bizde 1-2 ay içinde nişanlandık.Nişanlılık evde kutlandı,daima evde olurdu o zaman.Bütün akrabalar arkadaşlar çağırıldı,masalar kuruldu yüzükler takıldı,gayet güzel bir gün oldu.Nişanlandıktan 8 ay sonra evlendik.

Nerede evlendiniz?

-İtalyan sinagogunda

Eşiniz yahudi mi?

-evet.

Eğer öyle ise bu evlenmenizde önemli bir etken miydi?

-evet. Bizim zamanımızda başka dinden biriyle evlilik pek işitilmezdi.Çok çok nadirdi.

Eğer Yahudi değilse ebeveynleriniz ve akrabalarınız bunu nasıl karşıladılar?

Düğününüzü anlatın.

Eşinizi anlatın.

İsmi ne?

-Süzi Behar Bitek

Nerede doğmuş?

Ortaköy

Ana dili ve öğrenim derecesi nedir?

-Judeo Espanyol.Fransız Saint-benoit lisesini bitirdi.

Ebeveynleri hakkında bilginiz var mı?

-babası Ortaköylü idi .Babası çok sofı idi haham idi,dini olarak çok kuvvetli yetiştirdi.

Annesi terzilik yapardı.Evlere giderdi hanımlara dikiş dikerdi.

Eşinizin mesleği ya da işi hakkında bilgi verin.

-yok ev kadınıdır.

Ne tür bir işte çalışıyordu ya da halen çalışıyor?

Eğer kendi işi ise işin nasıl kurulduğunu, senelerle nasıl geliştiğini anlatın.

İş kendi mi açtı yoksa babasından ya da babanızdan mı devraldı?

Siz hiç işinde ona yardımcı oldunuz mu?

İşte başka kardeşlerde çalışır mıydı?

Çocuklarınız bu işte çalışıyorlar mı?

Kaç çocuğunuz oldu?

-2

Nerede ve ne zaman doğdular?

-İstanbul da 1958 -1964

Çocuklarınızla hangi lisanda konuştunuz?

-türkçe

Çocuklar büyürkenki günlük yaşamınızdan bahsedin.

-Hatırlıyorum hep beraber sinemaya giderdik.Tatile fazla gitmedik.

Yaşam koşullarınızdan (apartman mı ev mi),

kültürel faaliyetlerinizden; sinema, tiyatro, sergi, konserlere gidip gitmediğinizden bahsedin.

Ailenizle boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirdiniz?

Ailenizle tatile nereye giderdiniz?

-Ailece tatile gitmedik

Yurtdışı seyahat eder miydiniz?

-evet yurt dışına epey gittik

Yalnız mı çocuklarla mı yapardınız?

-Eşimle gittik çocuklarla değil.

Tatilinizi Adalarda geçirdiyseniz eğer, oradaki yazları anlatın.

-Adalara günlük giderdik yazlık olarak değil.Yazlık olarak Suadiyede idik.40 seneden fazladır yazları Suadiyeye gideriz.

Kimlerle görüştüğünüzü, çocuklarınızın kimlerle oynadığını anlatın.

-Bizim arkadaşlarla görüştüğümüz zamanlar çocuklar da arkadaşların çocuklarıyla arkadaşlık yaparlardı.

Ailenizden ayrıldıktan sonra hangi akrabalarla görüştünüz? Onlarla ne sıklıkta ve hangi

vesilelerle görüştünüz ve birlikte neler yaptınız?

Çocuklarınızdan herhangi biri Yahudi okullarına gitti mi?

-yok. Kızım Rita türk okuluna gitti Tarhan Kolejine,sonra Saint-Pulcherie fransız okuluna gitti.Sonra lise için Saint-Benoit ya gitti.Oğlum da Kurtuluş ilkokulunu okudu ,sonra High school ve Robert Kolej i bitirdi,Marmara üniversitesinde işletme okudu,Boğaziçi üniversitesinde de yüksek lisans yaptı.

Ne tür Yahudi ağırlıklı etkinliklerde yer aldı? (gençlik grupları,yaz kampları gibi)

-yokKızım kocası ile erken bağlandı onun için vakti olmadı13 yaşından beri beraberdiler onlar.Oğlum ise nedense istemedi.çoksöyledik ama hiç istemedi.

Çocuklarınızı Yahudi geleneklerine göre mi büyüttünüz?

-Evet

Örneğin, hangi Yahudi Bayramlarını kutlardınız?

-Bütün bayramları.Pesah, roşaşana, kipur.Kipurda oruç tutmayı küçükten alıştırdık.

Çocuklar Sinagog'a giderler mi ve ne sıklıkta giderlerdi?

-Giderler,bayramlarda giderler

Bar-mitzvah ve bat-mitzva olmuşlarsa onları anlatın.

-Bar-mitzvah oldu.Şişli sinagogunda bar-mitzvah yı dini tören olarak kutladı.Akşam dışarıda bir salonda yaptık,tarayba otelinde.Misafirler ,akrabalar geldiler,eğlence oldu,canlı orkestra vardı,pasta kesildi,gayet güzel bir fiesta yapıldı.

Nutuk okudu mu?

-Nutuk okudu.Hem sinagogta hem de salonda okudu.Bat-mitzvah ise yapılmadı ,o zamanlar yoktu.

O günü ve Brit-Mila günlerini bize tasvir edin.

-Doğum fransız hastanesinde oldu,Brit-Mila da aynı hastanede yapıldı.Çocuğu Aleks Samuel tuttu.Kızkardeşimin kocası.Kızkardeşim de bebeği salona getirdi.Sonra büfe kuruldu misafirler için.

Bize seder gecelerini ya da aile kurarken evinizde kutlanan özel günleri anlatın.

-Biz aile olarak çocuklarımız ve hanımın babası ile ki bizimle birlikte yaşardı,aramızda kutlardık.Gayet güzel bir seder yapıldı,gayet güzel bir agada söylerdik.Kalabalık olmazdık ,biz aramızda toplanırdık.

Eşiniz ya da siz anneniz kadar geleneksel aşçı mısınız?

-Evet güzel yemekler yapar,tam yahudi yemekleri yapar.

En çok sevdiğiniz Sefarad geleneksel yemek nedir?

-Pırasa köftesi,bizim usul balık (kon uevo i limon),borekas

Eğer çocuklarınızı büyüttüğünüz dönemde ebeveynleriniz sizden daha dindar idiye,çocuklarınıza bu nasıl verildi ve anlatıldı?

Ebeveyniniz ve/veya eşiniz nerede gömülü?Yahudi mezarlığında mı?

-evet

Cenazede bir hazan ya da haham var mıydı?

-evet

Dini bir törenle mi gömüldü?

-Evet.Hepsi İtalyan mezarlığındadırlar.

Siz ya da ailenin herhangi bir ferdi Kadiş söyledi mi?

-Evet ben kadiş söyledim

Ya da herhangi birini Kadiş söylemesi için tuttunuz mu?

Ölüm yıldönümlerinde mevlut yapar mısınız?

-Her sene sinagogta mevlut yaparız.

Nerede ve kimlerle arkadaşlık yaptınız?

Arkadaş seçiminde Yahudi olmaları önemli miydi?

-Bizim en fazla yahudi arkadaşlarımız vardı.

Arkadaşlarınızla ne tür faaliyetler yapardınız?

-Hep beraber sinemaya tiyatroya gzmeye çıkardık,piknikler toplantılar falan olurdu.

Sosyal yaşantınız nasıldı?

Yahudilik ya da İsrail konusu geniş toplumdan arkadaşlarınızla konuşulur muydu?

Eğer konuşulduysa bize nasıl olduğunu anlatın.

Çocuklarınızın yetişkin yaşamından bahsedin.

-Rita ,Cako Rasier ile 20 yaşında evlendi.Çoktan beridir birlikte idiler.7-8 senedir birlikte idiler yaklaşık 13 yaşından beri.Çocukları oldu.

Rober ise çok iyi bir talebeydi ve epey ilerledi,çok çalıştı ve kuvvetli bir tahsil aldı.Rober gayet konuşkan ve herşeyi detaylı anlatan biridir.En ufak bir şeyi en ince ayrınyısına kadar güzel güzel anlatır.Yani kısıdan gitmez o kadar ki bazen "bu kadar tafsilatlı anlatma kısıdan git neticeye gel "deriz.O da " olmaz başlangıçtan sonuna kadar dinleyeceksiniz " der.Hiç bir zaman hemen neticeye gelmez.Kendisi oldukça ciddidir.Hakikaten güzel anlatır.

Nerede yaşadıklarını, ne yaptıklarını, kendi aileleri olup olmadığını, Yahudi bir aile oluşturup oluşturmadıklarını söyleyin.

14.İSRAİL VE BATI DÜNYASI:

Hep aklınızda olması gereken bizim için kişisel öykülerin önemidir.Görüşüğümüzün kişinin tarihi olaylara bakış açılarını değil onların bu olaylardan kişisel yaşamlarında nasıl etkilendiklerini öğrenmek istiyoruz.

Bu soruların amacı Siyonizm yanlısı cevaplara şartlamak değildir, amacımız sadece bu konularda neler hissettiklerini öğrenmek.

İsrail devletinin kuruluşu sizde nasıl duygular uyandırdı?

-Kuruluşunu gazetelerden,haberlerden duyduk. Çok kuvvetli olarak duygulandık ve sevindik

Oraya aliyah yapmayı hiç düşündünüz mü?

-yok

Hayırsa neden?

-Çünkü zor bir şeydi,lisanı bilmiyoruz,birilerini tanımıyoruz,burada doğduk buraya alıştık,burada düzenimiz vardı.Aliyah bizim için zor bir şeydi.Hiç düşünmedik.

Evetse orada ne kadar kaldınız ve ne zaman geri döndünüz?

İsrail'e yerleşmek için giden arkadaş ya da akrabalarınızdan bahsedin.

-Akraba olarak kızkardeşim Süzi Samuel in kızı Doli yaklaşık 1965- 70 lerde gitti oraya yerleşti,bir kaç sen kaldı sonra babası yeter artık geri dön dedi ve geri döndü.

Çok tanıdığınız gitti mi? Onlarla haberleştiniz mi?

1955 ve 1964 yıllarında Rum aleyhtarı ayaklanmalar sonucu bazı Yahudiler de problemlerle karşılaştı. Siz de bunlardan birimiydiniz? Eğer öyleyse lütfen bize anlatın.

-yok.

İsrail'in1967 savaşı sonrası problemlerle karşılaştınız mı?

-yok

15.ŞİMDİKİ YAŞAMINIZ (ÇOCUKLARINIZ BÜYÜYÜP EVDEN AYRILDIKTAN SONRA):

Yahudi cemaati ile bugünkü ilişkileriniz nasıldır? Örneğin özel bir derneğin ya da kulübün üyesi misiniz?

-yok

Herhangi bir konferansa katıldınız mı?

-evet olursa katılırız.

Gönüllü olarak herhangi bir sosyal programda yer alıyor musunuz?

-yok

Bugünkü dini uygulayış şeklinizden bahsedin.

-normal

Hangi sıklıkla ve nerede Sinagog'a gidiyorsunuz?

-Bayramlarda gideriz.İtalyan sinagoguna ve Şişli sinagoguna ve Caddebostan sinagoguna gideriz.

Ailenizle haberleşmek için e-mail ve internet'i kullanıyor musunuz?

-ben kullanmıyorum oğlum kullanır.

Eğer öyleyse bilgisayarı günlük yaşamınızda ne şekilde kullandığınızı anlatın.

Çocuklarınızla aranızda torunlarınızın Yahudilik geleneklerine göre yetiştirilişi konusunda bize anlatmak istediğiniz herhangi bir sürtüşme yaşadınız mı? Örneğin onların daha dindar ya da daha az dindar olmalarını arzu ettiniz mi?

-yok torunlar dindar değiller ve biz bu konuda herhangi bir şey demiyoruz.Onları zorlamıyoruz.Annesi ve babası karar versin dedik.

Siz ya da eşiniz hala aileyi toplar ve yemek pişirir misiniz yoksa artık bunu çocuklarınız mı yapıyorlar?

-Halen biz yaparız.

Torunlarınız Yahudi okuluna gidiyorlar mı?

-Yok .Türk okuluna gittiler.Kız üniversiteye gidiyor ,erkek artık bitirdi.Doktor oldu,göz doktoru.

Ne tür cemaat faaliyetlerine katılıyorlar?

-Kız katılıyor.Hatta şimdi dostluk yurdundaki bir tiyatrodan oynuyor.

Arkadaşlarınız hakkında bize birşeyler anlatın.

-Arasıra beraber çıkarız.Hanım haftada bir arkadaşlarıyla toplanıp kart oynarlar.Ben arkadaşlarla eskiden poker oynardık her 15 günde bir ama artık oynamıyoruz, hoşumuza gitmiyor.Arkadaşlarla sinemalara tiyatrolara konserlere operalara çok gideriz.

Ne sıklıkla görüşürsünüz ve birlikte neler yaparsınız?

Bugünkü tatilleriniz hakkında neler anlatırsınız?

-yazın mutlaka 1 – 2 kere ya Türkiye içinde yada yurt dışında tatil yaparız.

Politik görüşleriniz, tabii anlatmak istiyorsanız, nedir?

-Ben Türk vatandaşı değilim onun için bir şey söylemek istemiyorum.

1986 yılındaki Neve Şalom katliamında nerede olduğunuzu ve nasıl ne şekilde duyduğunuzu anlatın. Neler hissettiğinizi bize tasvir edebilmisiniz?

-Arkadaşlardan işittim ilk olarak Kuledibinde ne olduğunu.O gün Kuledibinden geçiyordum.Baktım herkes koşuyor,merak ettim ne oluyor diye.O sırada İzi Levi adında bir arkadaş gördüm o da koşturuyordu.”ne oluyor İzi dedim “ “Neve şalomda katliam oldu ölenler var “dedi.O anda öğrendim olayı.Ben de dışarıda bekledimsonra ayrıldım oradan,içeri girmek istemedim.Çok üzüldüm çok kuvvetli bir sıkıntı hissettim

2003 Kasımındaki bombalama olaylarını duyduğunuzdaki tepkinizi tasvir edin.

-O anda burada evdeydik,birdenbire bir patlama işittik.Ne oldu acaba dedik televizyonu açtık ve Şişlive Neve Şalom sinagoglarında bombalama olduğunu öğrendik.Tabii çok üzüldük.

Eşinizle yalnızken hangi lisanı kullanırsınız?

-Judeo espanyol

Arkadaşlarınızla ya da çocuklarınızla hangi lisanı kullanırsınız?

-Türkçe